Cuvîntul

P.S. **Petre GHERGHEL,**
Episcopul Diecezei Romano-Catolice de Iaşi

O mie de neamuri, plecate, domoale,
Te caută-n ceruri, în vis, în pământ.
Ascuns te-au găsit în Cuvînt.
Sfărîmă Cuvîntul: cuvintele-s goale.
(Tudor Arghezi, *Inscripție pe Biblie*)

Mult stimată gazdă, dle Rector Vasile Işan,
Înalt Preasfinţite Mitropolit Teofan,
Onorat prezidiu, stimaţi invitaţi,
Dragi studenţi,

Ultimele săptămîni, ca şi întregul an 2010, au reprezentat pentru toţi ieşenii o invitaţie spre una dintre marile valori ale Iaşiului, Universitatea „Al. I. Cuza", la sărbătoarea jubileului de 150 de ani.

Instituţiile publice, Biserica, presa şi, mai ales, lumea academică şi-au îndreptat atenţia spre acest „forum" de cultură, analizîndu-i şi admirîndu-i trecutul precum şi rolul său benefic la ridicarea nivelului spiritual şi cultural al poporului nostru. Au avut loc mari celebrări şi frumoase manifestări, toate cu importanţa şi relevanţa lor.

Cred că şi simpozionul de astăzi se înscrie în mod minunat în această serie de celebrări şi rememorări şi aş dori să evidenţiez un lucru care i-a impresionat pe mulţi în aceste zile: prezenţa cărţilor, prin expoziţiile de carte, lansările de carte, iar între cărţi, prezenţa Cărţii Cărţilor – Biblia, Sfînta Scriptură.

Sînt sigur că această conferinţa, ce se desfăşoară astăzi, continuă, în mod armonios, preocuparea Universităţii ieşene, în special a Facultăţii de Litere pentru marea valoare ce o reprezintă cuvîntul scris, pentru cultura şi istoria popoarelor şi, desigur, a poporului nostru.

Ne-am bucurat să luăm act de faptul că în contextul aceleiaşi aniversări, Centrul de Studii Biblico-Filologice, iniţiatorul proiectului *Monumenta linguae dacoromanorum,* cu personalităţi academice din Universitatea ieşeană şi din alte centre universitare din ţară şi străinătate, a organizat, între 28 şi 29 octombrie simpozionul naţional cu tema *Explorări în tradiţia românească şi europeană*, avînd în program o serie de comunicări şi analize, care privesc aceeaşi carte, Biblia, şi rolul ei în cultura popoarelor şi în definirea identităţii noastre româneşti. Am considerat şi consider că astfel de iniţiative

BDD-A94 © 2011 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:42:58 UTC)

şi simpozioane ne orientează nu numai spre un trecut de profunde realizări şi moşteniri, ci şi spre o trăire a lor în prezent şi, mai ales, spre o şi mai mare angajare în viitorul acestei instituţii ieşene.

Într-un recent studiu realizat în anul 2005 de OCLC – Online Computer Library Center, o asociaţie nonprofit cu sedii în 96 de ţări din toată lumea – este prezentată o listă cu cele mai citite o mie de cărţi. Aceasta este o oglindă a tendinţelor culturale ale timpului nostru, ce reprezintă gustul cel mai rafinat al oamenilor de azi. Clasamentul este interesant şi important pentru toate categoriile de cercetători, analişti şi cititori. Spre surprinderea tuturor, se confirmă încă o dată, prin acest demers laic, realitatea că Biblia este cartea cea mai căutată şi citită dintre toate, ea deţinînd cu adevărat primatul preferinţelor oamenilor, chiar şi în era secularizării şi a postmodernismului. Aşadar, Sfînta Scriptură este pe primul loc în preferinţele cititorilor.

Este lăudabil şi binecuvîntăm gîndul Universităţii „Al. I. Cuza", care, între atîtea preocupări, s-a deschis şi se deschide pentru studiul, analiza şi prezentarea valorii pe care o are cuvîntul scris, textul sfînt al Scripturii, prin astfel de iniţiative şi prin grija conduceri marelui for ştiinţific al Iaşiului.

Preocuparea Universităţii pentru aceste iniţiative, într-un chip deosebit a Facultăţii de Litere, este un semn, iar participarea şi colaborarea noastră vrea să însemne un gînd de preţuire şi de încurajare în munca de cercetare şi de aprofundare a textului sacru şi a multiplelor forme de prezentare a lui, marelui public. Se confirmă astfel că prima Universitate a României moderne este fidelă planului său de la început, cînd a decis ca între primele facultăţi să fie şi teologia, iar în cadrul celorlalte secţii ale Facultăţii de Litere, textul sacru să fie preţuit cu adevărat.

Exemplul Bibliotecii Universitare centrale din Iaşi este elocvent. Analizînd inventarul cărţilor din depozitul Bibliotecii Centrale a Universităţii din Iaşi se poate consta un lucru pe cît de impresionant, pe atît de îmbucurător. Din cele peste 2.300.000 de volume din toate domeniile, lucrările cu conţinut religios sînt peste 2.919, iar cele care se referă la textul sacru, adică la Biblie, sînt peste 1.924. La acest domeniu strict religios şi biblic se adaugă şi cel care priveşte filozofia, astfel încît acest domeniu al vieţii spirituale deţine locul cel mai de sus.

Cu cîţiva ani în urmă am putut să admirăm în holul central al Bibliotecii universitare, la loc de mare cinste, o carte de mare valoare, Sfînta Scriptură sau Biblia, cu care directorul de atunci se mîndrea pe bună dreptate. Era Cartea cea mai valoroasă a Bibliotecii. De altfel, Biblioteca Central Universitara adăposteşte în depozitele sale o piesă rară, o lucrare de o excepţională valoare pentru cultura românească: „Evanghelia cu învatatura de Coresi" tiparită în anul 1581, fiind cea mai veche carte românească existentă la Iaşi. Dimensiunea comorilor culturale e completată la superlativ de pagini din „Cazania lui Varlaam", prima carte aparuta în 1643 la prima tipografie din Moldova, la Casa Dosoftei, adusă de domnul Moldovei Vasile Lupu în anul 1641.

Un număr mare de alte ediţii ale Bibliei se află în tezaurul Universităţii din Iaşi, ca cea de la 1688, Biblia de la Bucureşti, numită şi Biblia lui Şerban Cantacuzino, prima traducere în limba română, care de cîtva timp, prin grija unor mari personalităţi universitare ieşene cu sprijinul Universităţii din Freiburg, Germania, a devenit obiectul

BDD-A94 © 2011 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:42:58 UTC)

unor preocupări, prin cunoscutul proiect „Monumenta linguae dacoromanorum", proiect ce se desfăşoară sub egida Centrului de Studii Biblico-Filologice şi care a ajuns deja la volumul 7 din cele 25 prevăzute. Este de asemenea cunoscut faptul că în tezaurul Bibliotecii universitare ieşene a ajuns, nu de mult, Biblia de la Blaj din 1795, ediţie jubiliară pregătită de Academia Română prin Institutul de Istorie din Cluj-Napoca şi publicată sub patronajul episcopului Virgil Bercea al Eparhiei Greco-Catolice din Oradea cu binecuvîntarea arhiepiscopului major P.F. Lucian din Blaj.

Doresc însă să menţionez aici şi o altă ediţie, de o mare importanţă, *Biblia Vulgata* a lui Ieronim în traducerea marelui cărturar şi episcop de Blaj din 1760-1761, editată pentru prima dată în anul 2005, în cinci volume, tot sub egida Academiei Române. Aş vrea să mă opresc puţin asupra acestei ediţii. Lucrarea are o importanţă deosebită, întrucît oglindeşte realitatea limbii române în momentul afirmării ei ca limbă de sorginte latină, promovată de vestita Şcoală Ardeleană din Blaj, prin anii 1760-1761.

Cînd a fost lansată, la Academia din Bucureşti, în cadrul unei şedinţe festive în anul 2005, vorbitorii au prezentat-o ca pe o lucrare de o extraordinară importanţă lingvistică şi culturală care, deşi nu a văzut lumina tiparului în timpul marelui episcop şi cărturar greco-catolic Petru Pavel Aron, a fost şi a rămas, chiar şi numai în manuscris, o mare valoare spirituală şi culturală.

Evenimentul traducerii textului din expresie latină în română rămîne epocal, Biblia lui Petru Pavel Aron fiind unica traducere a Vulgatei latine în cultura noastră, după cum afirma prof. dr. Ioan Chindriş de la Cluj, referindu-se la acest fapt istoric.

Despre limba Bibliei lui Petru Pavel Aron avea să facă precizări doamna prof. Niculina Iacob, care aminteşte despre un experiment fascinant şi despre limba populară din Ardeal, mai exact, în varianta ei de la nordul Mureşului, de unde erau originari toţi cei care l-au susţinut pe marele episcop. Această lucrare rămîne ca un obiectiv de o extraordinară valoare şi de o inestimabilă importanţă culturală pe care cercetătorii o vor analiza în profunzime.

Sînt sigur că, fiind o lucrare de mare importanţă pentru viaţa spirituală cît şi o adevărată operă literară, ea va constitui pentru Simpozion şi pentru membrii acestui grup de studioşi ce s-au decis să se apropie cît mai mult de textul sacru şi de interpretarea lui, un material de ulterioare analize şi cercetări.

Este cunoscut că Biblia lui Petru Pavel Aron este prima întîlnire a tălmăcitorului român cu un text latin de proporţii. Nu există nici un precedent. Ca atare, felul cum au acţionat „cuvioşii ieromonaşi" de la Blaj în faţa acestui text istoric este un subiect consistent de investigaţie filologică, precizează prof. Ioan Chindriş, coordonatorul publicării Bibliei despre care ne ocupăm. Erau cu toţii buni cunoscători ai limbii latine, însuşită în şcoli speciale şi instituţii occidentale. Testul cel greu trebuie să fi fost limba română. Cunoşteau doar limba română de la biserica satului de unde proveneau. Traducerea deci a fost într-o limbă populară, de circulaţie firească, între enoriaşii acelor vremuri.

Alta a fost situaţia de mai tîrziu, cînd Samuil Micu Klein, la o distanţă de două decenii, a tradus Biblia într-o limbă literară, valabilă şi astăzi. Să fi fost aceasta explicaţia că această operă monumentală a rămas netipărită pînă astăzi sau au fost şi

BDD-A94 © 2011 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:42:58 UTC)

alte explicații? Desigur, cauza oficială este clară: moartea episcopului inițiator şi coordonator al traducerii. Dacă se reuşea tipărirea sa înainte de anul 1764, cînd Petru Pavel Aron moare, cultura noastră veche ar fi cunoscut şi folosit în Ardeal încă o carte monumentală, alături de cealaltă variantă, Biblia lui Samuel Micu Klein.

Este de remarcat că Psaltirea din această memorabilă lucrare are un stil unitar (spre deosebire de alte cărți din Biblie), fiind atribuită de cercetători chiar lui Petru Pavel Aron, şi reprezintă cu adevărat o mare şi impresionantă expresie poetică, cu vădite nuanțări din terminologia latină.

Referindu-ne doar la cîteva aspecte de limbă, folosite de Petru Pavel Aron, putem observa, aşa cum au început să o facă cercetătorii lingvişti, că el şi cei care l-au ajutat în traducere au procedat la adevărate inovații lingvistice, încercînd îndepărtarea unor elemente maghiare, germane ori slave şi folosirea termenilor latini.

În dorința de a avea, chiar în cadrul Bibliotecii universitare, un astfel de text şi o astfel de comoară, mă bucur să ofer şi să înmînez, Decanului Facultății de Teologie Romano-Catolică din Universitatea Al.I. Cuza, cele cinci volume al Bibliei Vulgate traduse în 1760-1761 de Petru Pavel Aron şi publicate în anul 2005 de către Academia Română Filiala Cluj.

Vă doresc succes şi bucurii în studierea şi cunoaşterea textului sacru al Sfintei Scripturi.

BDD-A94 © 2011 Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:42:58 UTC)